MONITOR

Na Rok Pańſki 1781.

Num: LVII.

Dnia 18 *Lipca*

Siccat inæquales Calices conviva ſolutus legibus inſanis - - -
Hor: Serm: II. Sat: VI.

JEżeli wſtrzemieźliwość godna pochwały, piiańſtwa dość zganić niemożna. Zbytek w napoiu chrzcić tylko defektem, ieſt zgruntu wywracać obyczayność, ta albowiem przywara tąk ieſt ſromotna

i ſzkodliwa rodzaiowi ludzkiemu iż byśmy piiaka za naywzgardzeńſze zwierzę mieć powinni. Powtarzam ieſzcze, iż niemam ſłow doſtarczaiących ku naganie tak obelżywego wyſtępku, i gdyby nie potrzeba Kraiu przezwyciężała wſtręt naturalny, niechciałbym poniżać piora mego na walczenie z takową podłością.

Dałby to Bog! iż byśmy śmiele rzec mogli, iż niegdyś bywały te czaſy, w ktòrych podlegała Polſka tak nie przyſtoynemu nałogowi; mimo oświecenie niemal powſzechne, przykłady ſtarſzych, i wzgardę uczciwych ludzi, ieſzcześmy do tak pożądaney pory nieprzyſzli, ieſzcze dotąd obmierzłe reſzty dawney dzikości po kątach z pracą wykorzeniać muſiemy.

Xenophon opisuiąc woynę domową Perską, wspomina list Cyrusa młodszego do Wodza Grekow, ktòrzy mu byli na pomoc przyszli, żeby zaś dzikość Narodu tego dowodniey wyraził, to przydaie, iż między innemi tytułami Cyrusa i ten się znaydował; iż mogł sam w posiedzeniu trzy garce wina wypić; gdyby tytuły od podobnych przymiotow były w modzie, zostawuię do osądzenia czytelnikowi, iakby wspaniałość Cyrusa upodlona została, a reputacya nasza wzniosła się nad Persyany.

Wszystkie inne występki iakieżkolwiek spowinowacenie lub podobieństwo z Cnotami maią; zalotnika zbytnie ulubionych wdziękow zadziwienie, dobroć serca ludzi i omamia; skąpy się przezornością

za-

zaſzczyca, okrutny ſprawiedliwość czyni; zazdroſny emulacyą kładzie; piiak czymby ſię zaſłonił, niewidzę. Ieżli nałog ſwoy rozweſeleniem umyſłu nazwie; niemoże ſię tak mianować ſzaleńſtwo w ktore wpada; ludzkością mienić trudno, to co na złe upoionemu od niego wychodzi; zadatkiem przyiaźni ieſzcze nicht dotąd trucizny nienazwał; ſtratą zaś rozumu i zdrowia ani pozyſkaniem przyiacioł, ani wypłaceniem obowiązkow, ani rozpędzeniem melancholij, ani nakoniec oſtatnią u nas piiakow tarczą, *Sławą popularności* uſprawiedliwiona bydź żadnym ſpoſobem nie może, i nie powinna.

Ułomności zwierzęce wewnątrz wzruſzenia zwyczayną wyſtępkow człowieczych bywaią exkuzą; piiakowi i to ſłużyć niemoże; tak

ſzka-

ſzkaradny albowiem i przeciwny naturze wyſtępek iego, iż gdy wſzyſtkich innych żądz ma zwierzęta wſpołecznikami, ta iedna zbyt podła żeby ſię żyiącey iſtności ięła, powodem inſtynktu im ſamym obrzydła i nieznośna ieſt. Wiele zwierza widzieć mi ſię zdarzyło, pijanego w kniei, nie widziałem; zaſiągam świadectwa, wſzyſtkich ktorzy tylko ſą w Polſzcze, myśliwych ludzi, żaden ieſzcze niezgonił upoionego ielenia, albo taczaiącą ſię po drogach ſarnę.

Odrazy od piiańſtwa nieſkończone mogłbym tu przywieść; a gdybym ſię zaſadził na ſkutkach, ktòre z tego nałogu pochodzą, muſiałbym wypiſać Hiſtoryą wſzyſtkich, ktòre tylko bydź mogły bezbożności.

Do-

Dobrze to zważył prawodawca Rzymu, ktòry Męſzczyznom mierność w napoiu ſurowie obwarował, niewiaſtom zaś trunku pod karą śmierci zabronił.

Alkoran zbior błędow, poſtrzegł iednak oczywiſte piiańſtwa niebeſpieczeńſtwo, gdy wſtrzemieźliwość od trunkow, Artykułem Wiary uczynił.

Zaſtanawiam ſię nad tą, ktorą wyżey namienił uwagą: Piiańſtwo odbiera rozum i zdrowie. W tym treść wſzyſtkiego złego zamknięta. Ieżeli albowiem zdrowie naycelnieyſzym ieſt dobrem w porządku zmyślnych rzeczy; rozum zaś nas od zwierząt rożni, i w tey w ktòrey ſię widziemy doſkonałości uſtanawia. Nataralną bydź muſi konſekwencyą, iż ſtrata rzeczy takowych, iak nayſzkodliwſzą

wſzą tak nayboleśnieyſzą bydź powinna.

Gdyby pijak iakążkolwiek postawił korzyść przeciw tak wielkiey ſtracie, znośnieyſzaby rzecz była; ale gdy nieſtaie ſię nawet ſpoſobnym rozeznania i uczucia, niewiem co na uczynione ſobie zarzuty odpowiedzieć może, chyba to tylko iedno, iż nieczucie i że tak rzekę, nie iſtotność dobrem nazwie.

Pamiętam żem w pierwſzych moich dyſkurſach życzył ſobie, aby Monitory mogły mieć ſwoie mieyſce między kieliſzkami, teraźnieyſzemu tego nie życzę; taka albowiem ieſt moc trunku, iż go zapewne pokona, a praca moia na to tylko zda ſię, że poydzie do flaſzki na czopek.

Uważałem to nie raz, iż u nas

w Polſzcze naywiękſi piiacy w Sobotę trzezwi; niewchodzę w dygreſſyą czy to z nabożeńſtwa, czyli z potrzeby lepſzego na Niedzielę przygotowania. Cokolwiek bądź, iako nayuſilniey wſzyſtkich tych Ichmciow upraſzam, aby czytanie dziſieyſzego Monitora aż do dnia tamtego odłożyć raczyli; kto wie czyli po kilkokrotnym uważnym onego roztrząſnieniu, Sobotnia wſtrzemięźliwość i do innych dni rozciągniona niebędzie. Co ſię zaś mnie tycze mam honor oświadczyć Publico, iż tak gorąco wykorzenienia rodzaiu tego pragnę, że znaydę zupełnie nadgrodzoną prace moią, ieżeli ſię dowiem iż choć iednego piiaka nawrocę.